

мислителів, письменників, художників, творчість яких збагатила духовний світ українців. З нею пов'язане зародження козацького історичного літописання, поступове виокремлення історичних знань в окрему складову суспільної свідомості. Києво-Могилянська академія, а також інші навчальні заклади стали потужними осередками історичної думки, своєрідною кузницею інтелектуалів, професійних істориків. XVII - початок XVIII ст. – вважається періодом становлення і розвитку автономістських, антипольських, антитурецьких і антимосковських мотивів української історичної думки [4, с.113].

Українська наука має достатню джерелознавчу базу для вивчення діяльності українського козацтва, для аналізу змісту та характеру державотворчих процесів в Україні XVII – XVIII ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Грушевський М. Об украинской историографии XVIII века/ М.Грушевський/ Известия АН СССР.-VII серия.- 1934.-№ 3.
2. Дзира Іван. Політико-правовий рівень національної свідомості за матеріалами історико-літературних пам'яток 30-80-х років XVIII ст. / Іван Дзира // Історіографічні дослідження в Україні. - 2002. - 11. - С. 61-79.
3. Дзира І.Я. Козацьке літописання 30-х – 80-х рр. XVIII ст.: джерелознавчий та історіографічний аспекти / Інститут історії України НАН України. – К., 2006. – 567 с.
4. Калакура Я.С. Українська історіографія: Курс лекцій / Ярослав Калакура. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
5. Лихачев Д.С. Текстология – М.: Изд-во АН СССР, 1962. – С. 52.

Наталія Кондратюк
студентка 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Франка
Науковий керівник: к. і. н., старший викладач Маркевич О. В.

Видатні діячі чеського та словацького національного Відродження

Відродження чеського та словацького руху проходило у складних умовах бездержавності. Саме тому поставало питання не тільки у піднесенні мови, актуалізації історичного минулого цих держав, а й у безпосередній боротьбі за свої громадянські права.

У дослідженні чеського та словацького національного відродження особливо актуальним є дослідження політичних і культурних діячів цього періоду. Адже вони не просто причетні до цих історичних подій, а фактично їх творили.

Витоки відродження варто шукати на початку 20-30 –х рр. XIX ст. коли безпосередньо стали виникати різного роду просвітницькі організації. У 1828р. в Братиславі була створена студентська спільнота за ініціативи Л. Штура. [2, с. 354] Вона спеціалізувалася на вивченні мови, історії та літератури. Такі поодинокі студентські об'єднання часто давали світу дослідників, що у ході національного піднесення, відіграли не останню роль.

До числа таких діячів можна віднести Франтишика Палацького та його твір «Історія чеського народу», Павла Шафарика «Слов'янські старожитності», твори Адама Міцкевича та Яна Коллара.

Чеський і словацький поет, що народився у селі Мошовці. На початку свого життя вчився майстерності м'ясника. У 15 років Коллара за непослух батько вигнав з дому, але, завдяки одному з вчителів, підліток вступив до гімназії в Банській Бистриці. Після закінчення якої в 1817 р. став студентом Ієнського університету, і навчався до 1819 р. [4, с. 207].

Літературну діяльність Я. Коллар почав ще в роки навчання, проте найбільшу славу поету принесла поема «Дочка Слави» 1824 р. У ній Ян ідеалізує історичне минуле слов'янських народів, одночасно протиставляючи його трагічну долю сучасних слов'ян, і висловлює впевненість в майбутньому відродженні пригноблених слов'янських народів. До інших творів належить перша збірка словацьких народних пісень, видана разом з П. Шафариком у 1823 р. Вона стимулювала популярність історичного минулого, показувала велич та самобутність історичного народу.

Останні роки життя, починаючи з 1849 р., Коллар провів у Відні, де очолював в університеті кафедру слов'янської археології. Помер 24 січня 1852 р. у

Відні. На його надмогильній плиті вибиті такі слова: «За життя він в серці носив весь свій народ, А по смерті живе він в серці народу всього» [4, с.208].

Інший літературний діяч, що на арені життя національного відродження займає таке ж почесне місце як і Коллар – Павел Йозеф Шафарик. Народився 13 травня 1795 року в селі Кобелярове в родині євангельського пастора. Навчався в євангелическом ліцеї в Кежмарке. У 1815 р. відправився на навчання у Ієну. Певний час жив у Пресбурзі, де зблизився з Палацьким і Колларом [2, с.380].

Одним із перших літературних творів були "Початки чеського віршування, особливо просодії", виданий у 1818 р. Він справив сильне враження у літературних колах. Але попри велику популярність, науковість твору і досі під сумнівами. Після цього він обрав посаду вчителя і директора сербської православної гімназії в Новому Саді У 1825 році Шафарик, на вимогу мадярського уряду, був позбавлений посади директора і залишився тільки вчителем сербської гімназії. У цей складний період життя дослідника велику роль відіграв Палацький. Він зумів згуртувати інших дослідників, літературних діячів, дворян та інших однодумців та домогтися виплати для Шафарика субсидій. Подібні дії були основною причиною того, що вчений переїхав до Праги та почав писати чеською мовою.

Популярність дослідника зростала, а його твори зачіпали серця молоді та спонукали їх досліджувати історію рідного краю, говорити та писати рідною мовою та, найголовніше, пишатися своїм походженням.

У 1837 році виходить друком перша частина найбільш відомої його праці «Слов'янські старожитності». Дослідження прихильно зустріла критика та читачі. Згодом про неї напишуть: «Ця праця поклала край всім голослівним припущенням і всяким спорам в області слов'янської старовини. Під попелом давнини Шафарика вдалося знайти стільки світла, що не тільки історія слов'ян, але і їх старих сусідів - скіфів, кельтів, германців, сарматів, фінів та ін. - отримала несподівану ясність і достовірність. Пройнятий гарячою любов'ю до досліджуваного їм миру, Шафарик не забував, однак, про неупередженість; в благородній прагненні до істини він виставляв на вигляд не одні привабливі риси стародавнього слов'янства.» [1, с.566.]. Його популярність набирає обертів і з 1838 році він починає редагувати «Часопис Чеського Музею».

Твори Шафарика, як і його діяльність, принесли багато нового у хід чеського національного відродження. Але той факт, що він був відомий не применшувала складності його життєвого шляху. Часто йому доводилося творити, долаючи матеріальні і моральні труднощі. Проявилось у події 23 травня 1860 року, коли він кинувся в Влтаву. Його врятували, але життя дослідника завершилося 26 червня 1861.

Діяльність П. Й. Шафарика принесла свої плоди. 30-40-х рр.. XIX ст. національний рух досяг високого рівня розвитку. Активну роль відіграють організації «Взаємність» (1837-1840), «Словацьке літературне товариство» та ін. Причому словацький національний рух не поступався чеському.

На противагу Шафарика, словацьке відродження може має не менш відомого дослідника Людовіта Штура (1815-1856). Народився він в учительській євангелійській сім'ї, яка зберігала традиції словацької самосвідомості. Освіту здобув у євангелійському ліцеї Братислави і Галльському університеті.

Л.Штур першим сформулював програму розвитку національної самосвідомості широких народних верств. Основною перешкодою національного відродження вбачав проблему мови. Тому в першу чергу варто запроваджувати навчання у школах та проповіді у церквах словацькою мовою. Його заклики разом з літературними здібностями швидко згуртували навколо дослідника коло однодумців. Найвидатнішими його послідовниками були Й.М.Гурбан (1817-1888) і М.М.Годжа (1811-1870). [3, с. 218]

Після отримання визнання, Людовіт вийшов за рамки літературних кіл, і у 1842 р. за допомоги Я. Коллара розробив першу програму словацької нації. Вона містила перелік утисків та вимог щодо їх ліквідації. Але влада сприйняла такі дії вороже. Над діячами розпочалося слідство. Людовіт став злочинцем. Проте не втратив прагнення покращити становище свого народу. 14 лютого 1843 р. він сприяв прийняттю рішення про видавництво «Словацької національної газети». Її особливостями були словацька мова друкування та літературні додатки «Орел Таранський», які підносили патріотичний дух.

Осіnnю 1847 році у Братиславі відкрилися угорські державні збори, частина делегатів якого на чолі з Лайошем Кошутом, стали готувати повалення австрійської влади. На початку відкриття зборів Людовіт видавав У «Словацькій

національній газеті» програму «Наші надії і наші вимоги до майбутнього сейму». Проте словацьким питанням не приділили уваги на зборах. Проблемами словацького народу він переймався аж до своєї смерті. Життя відомого діяча закінчилося раптово – у 1856 р. його було застрелено.

Отже, чеське та словацьке національне відродження мали спільний початок та боролися зі схожими проблемами. Визначну роль у цей період відіграють відомі особистості. Вони займалися питаннями мови, історії та літератури, а також впливали своїми висловами на молоде покоління. Подібні дії сприяли поширенню руху. Але їх успіхи у сфері національного відродження не гарантували благополуччя у приватному житті. Часто було навпаки – життя вчених було переповнене складностей і закінчувалося трагічно.

Список використаної літератури:

1. Антропология чешской и словацкой философии. – М.:1982.-736 с.
2. Краткая история Чехословакии. – М.:Наука, 1988. – 576 с.
3. Кріль М. М. Історія Словатчини: [навч. посіб.]/ М.М.Кріль. – Львів:Видавничий центр ЛНУ ім.. Івана Франка, 2006 – 264 с.
4. Краткая история Венгрии. С древнейших времен до наших дней. – М.:1991. – 374 с.
5. Ужгородські чеські наукові читання: історія, культура, політика, право: Наук. зб. / Ред. Лендьел М., Ліхтей І., Стряпко А. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2013. – 272 с.
6. Шумов С. А. История Словакии V- XX ст.. – М.: Білий вовк, 2000.- 296с.